

Nejednakost, siromaštvo i materijalna prikraćenost u novim i starim članicama Europske zajednice

Teo Matković, Zoran Šućur, Siniša Zrinščak

CMJ 2007; 48:636-53

Cilj Ispitati glavne pokazatelje nejednakosti prihoda, objektivno i subjektivno siromaštvo, materijalnu prikraćenost i ulogu društvenih napora u smanjenju siromaštva u 15 starih i 10 novih država članica Europske zajednice (EU), koje prolaze kroz postkomunističku društveno-ekonomsku prjetvorbu, te Hrvatske kao države kandidatkinje za ulazak u EU.

Postupci Objektivna proširenost siromaštva, pokazatelji smanjenja siromaštva, pragovi siromaštva izraženi kao standardi kupovne moći (engl., *purchasing power standards, PPS*), ukupna društvena potrošnja, pokazatelji nejednakosti i demografski rizici za siromaštvo izračunati su na osnovi podataka pismohrane Eurostat (a navlastito ankete domaćinstava o kućnom proračunu, engl., *Household Budget Survey*). Za Hrvatsku su rabljena prva izvješća Središnjega ureda za statistiku i pismohrana Ministarstva financija (društvena potrošnja). Proširenost subjektivno ocijenjenoga siromaštva i nevalutni indeks prikraćenosti (engl., *non-monetary deprivation index*) izračunati su s pomoću Europske ankete o kvaliteti života (*European Quality of Life Survey*), koja je 2003. provedena u zemljama EU, a 2006 u Hrvatskoj.

Rezultati Prema pokazateljima nejednakosti prihoda i objektivnoga siromaštva, među starim članicama EU (EU15) opažena je razlika, gdje su Velika Britanija, Irska i zemlje južne Europe imale više, a kontinentalne i Nordijske zemlje niže pokazatelje nejednakosti i siromaštva. Među novim članicama (EU10), Baltičke zemlje i Poljska imale su najviše, a Slovenija i Češka najniže pokazatelje nejednakosti i siromaštva. U svim državama EU15 osim Grčke, proširenost subjektivnoga osjećaja siromaštva bila je niža nego proširenost objektivnoga siromaštva, dok je u svim EU 10 zemljama proširenost subjektivnoga osjećaja siromaštva bila mnogo veća nego proširenost objektivnoga siromaštva. S manjim iznimkama, zemlje EU 10 imale su nizak ili čak smanjujući trend društvene potrošnje. Udio ispitanika koji su bili prikraćeni za više od 50% dobara o kojima su pitani bila je šest puta veća u zemljama EU 10 nego u EU15. Kad se životni standard prikazao kao nejednakost prihoda, relativna proširenost siromaštva, veličina redukcije siromaštva, ukupni troškovi za društvenu zaštitu i nevalutna prikraćenost, među zemljama EU10 samo su Slovenija, Češka i Mađarska dospjele u gornju polovinu ljestvice, a Hrvatska je bila u sredini zemalja EU10.

Zaključak Naše istraživanje je pokazalo da je u zemljama koje prolaze kroz post-socijalističku društveno-ekonomsku prjetvorbu, siromaštvo prisutno u velikoj mjeri, tako da može ozbiljno usporiti ljudski razvoj. Nužno je neprestano provoditi istraživanja i pratiti stanje svih sastavnica

siromaštva da bi se u EU mogla razviti primjerena politika učinkovita suzbijanja siromaštva i društvene izdvojenosti, te da bi se potaknuli procesi društvenoga uravnoteženja.